



Deltaprogramma

DeltaNieuws

Nieuwsbrief | Jaargang 5 | Nummer 2 | Mei 2015

Inhoud



2 | **Stuurgroep Deltaprogramma bespreekt voortgang.**



9 | **Regiosessies voor implementatie Deltabeslissing Waterveiligheid.**



4 | **Watergezant en deltacommissaris over het belang van het Deltaprogramma en samenwerking.**



10 - 11 | **Deltaprogramma Zoetwater: programmering en uitvoering. Stresstest. Onderzoek ruimtelijke adaptatie.**



6 | **Start Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat.**



12 | **Delta Ontwerpplatform: Samenhang water en ruimte versterken.**



7 - 8 | **Symposium Metasturen in de delta. Deltabeslissingen verankeren in Ontwerp Nationaal Waterplan. 5 November: Deltacongres.**



13 - 16 | **Uit de regio: Pact IJsselmeergebied, overleg Markermeerdijken, bestuurs-overeenkomsten Zuidwestelijke Delta en dijkversterking Waddengebied.**

Stuurgroep Deltaprogramma bespreekt voortgang

De deltacommissaris bewaakt de voortgang van de uitvoering van het Deltaprogramma en rapporteert daarover aan het kabinet. Zo staat het in de Deltawet. De eerstvolgende rapportage van de deltacommissaris is het Deltaprogramma 2016 (DP2016) dat op Prinsjesdag verschijnt. Ter voorbereiding van DP2016 kwam de Stuurgroep Deltaprogramma op 16 april bij elkaar om de voortgang van de uitvoering van de belangrijke onderdelen te bespreken: de deltabeslissingen, de voorkeursstrategieën, de borging in de beleidsplannen van alle overheden en de werkwijze. De stuurgroep heeft ook de opzet van het Deltacongres besproken.

Alle overheden zijn druk bezig om de voorstellen voor deltabeslissingen en voorkeursstrategieën uit DP2015 in hun beleid te verankeren. Voor het rijksbeleid is dit gebeurd in de tussentijdse wijziging van het Nationaal Waterplan. Deze tussentijdse wijziging wordt op 24 juni in een Algemeen Overleg met de Tweede Kamer besproken. In november 2015 heeft de Tweede Kamer bij de Begrotingsbehandeling al haar steun voor het DP2015 uitgesproken, zie [Deltanieuws 2014 nr. 5 p.2](#).

Ook de provincies zijn bezig om de voorstellen voor deltabeslissingen en voorkeursstrategieën te verwerken in hun

beleid en plannen. Dat gebeurt met maatwerk dat past bij de ruimtelijke ordeningsinstrumenten in de betreffende provincies, zoals provinciale waterplannen, omgevingsvisies, omgevingsplannen en structuurvisies. Voor de verankering door de waterschappen zijn de waterbeheerplannen belangrijk, die eind 2015 worden vastgesteld. De gemeenten spelen een centrale rol bij de implementatie van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Zeker wat betreft wateroverlast staat dit al goed op de agenda bij gemeenten. De komende maanden zullen resultaten van de lopende enquête over ruimtelijke adaptatie (zie ook [artikel p. 11](#)) en de



Eletriciteitscentrale in Moerdijk, een voorbeeld van vitale infrastructuur. Foto: Tineke Dijkstra

barometer fysieke leefomgeving inzicht geven in de voortgang van de borging bij gemeenten.

Deltabeslissingen

De wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid is uit de startblokken. Op 23 april is de internetconsultatie gestart over de [ontwerpwijziging van de waterwet](#). Met deze wijziging worden de nieuwe normen in de Waterwet vastgelegd. Gelijktijdig werkt het Rijk aan het aanpassen van het wettelijke toets- en ontwerpinstrumentarium. Dit gebeurt in nauw overleg met de waterbeheerders. Hierdoor kan de volgende toetsronde van de dijktrajecten in 2017 starten op basis van het nieuwe waterveiligheidsbeleid en kan tussentijds al met de nieuwste inzichten ontworpen worden.

Voor de Deltabeslissing Zoetwater zijn belangrijke stappen gezet voor het realiseren van de maatregelen uit het Deltaplan Zoetwater. De bestuursovereenkomsten voor de realisatie en financiering van de maatregelen worden uiterlijk op Prinsjesdag 2015 ondertekend. De eerste bestuursovereenkomst is in maart al ondertekend in de Zuidwestelijke Delta in samenhang met bestuursovereenkomst Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Voor de zoetwatermaatregelen in het Deltaplan Zoetwater zijn spelregels opgesteld voor de programmering en financiering uit het Deltafonds.

Ook is gestart met de uitwerking van het voorzieningenniveau. Voor de regionale uitwerking stellen provincies hiervoor samen met de waterschappen, Rijkswaterstaat en gebruikers plannen van aanpak op.

De implementatie van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vraagt om pionierswerk, waar al een flink aantal partijen aan bijdragen. Wat het complex maakt, is dat vele beslissingen op regionaal en lokaal niveau er samen voor moeten zorgen dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Wateroverlast staat goed op de agenda; hittestress en het verminderen van schade door overstromingen zijn onderwerpen die nog niet overal bekend zijn.

Voor de vitale en kwetsbare functies, zoals infrastructuur, elektriciteitsvoorziening en ziekenhuizen, zijn specifieke afspraken gemaakt met de verantwoordelijke ministeries. De eerste stappen voor een waterrobuuste inrichting van vitale en kwetsbare functies zijn gezet.

Voor de voortgang van de Deltabeslissingen IJsselmeergebied, Rijn-Maasdelta en de Beslissing Zand zijn centrale onderzoeken en uitwerkingen gestart, zoals een nieuw peilbesluit en flexibele inrichting van de oevers, nader onderzoek naar sluizen in de Oude en Nieuwe Maas en Kustgenese II.

Voorkeursstrategieën

Alle gebieden zijn voortvarend aan de slag om de voorkeursstrategieën uit te werken. Het voorstel voor de programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2016-2021 is in alle gebiedsoverleggen besproken, om meekoppelkansen in beeld te krijgen. De Stuurgroep wil graag in september met elkaar de ervaringen en *best practices* van deze nieuwe werkwijze bespreken.

In het rivierengebied wordt op basis van de voorkeursstrategie hard gewerkt, om in beeld te krijgen voor welke urgente dijkversterkingstrajecten tot brede, gecombineerde oplossingen kan worden gekomen. Daarvoor is afgesproken om twee parallelle sporen te bewandelen. Het eerste spoor is gericht op het uitwerken van de voorkeursstrategie tot een programmering-uitvoering en een planning voor rivierverruimingsprojecten. Er wordt een fasering aangebracht tot en met 2030 en voor de periode daarna. Hierbij wordt voortschrijdende kennis meegenomen. Het tweede spoor is gericht op het voorbereiden van besluitvorming over het al dan niet starten van MIRT verkenningen, waarover besluitvorming vanaf het najaar van 2015 kan plaatsvinden.

Werkwijze

De Stuurgroep vindt het belangrijk om de verworvenheden van het Deltaprogramma goed te beschrijven in DP2016: de unieke manier waarop deze gezamenlijk zijn voorbereid en het *commitment* dat partijen

hebben om met de uitvoering aan de slag te gaan. Over de voortzetting van de gezamenlijke werkwijze zijn de signalen in het algemeen positief. De Stuurgroep constateert dat het vasthouden van de effectieve samenwerking aandacht blijft vragen van alle betrokken bestuurders en van de deltacommissaris.

Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu

Het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu heeft de stuurgroep over de voortgang geadviseerd. Het advies en de reactie van de deltacommissaris zijn besproken. Naast meer generieke punten als het benutten van meekoppelkansen en de onderzoeksprogrammering is ook een afspraak gemaakt voor nader overleg met de maatschappelijke organisaties over het vormgeven van de maatschappelijke klankbordfunctie voor de Rijn.

Zesde Nationaal Deltacongres, 5 november 2015

In het overleg eind november heeft de deltacommissaris de mening van de Stuurgroep gevraagd over een volgend Deltacongres. Op basis van de inbreng van de Stuurgroep en ervaringen tijdens het vorige Deltacongres is een opzet uitgewerkt. Na een kort plenair programma, met voldoende zitplaatsen, kan in kleinere groepen van zo'n 150 deelnemers worden gewerkt aan verdieping rond waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, ruimtelijke adaptatie en *governance*. De partners helpen mee aan het voorbereiden van de verdiepende sessies en adopteren ieder een onderwerp. Daarnaast is de sessie over *governance* ook onderdeel van de International Waterweek.

(Zie ook [5 november zesde Nationaal Deltacongres](#))

Onze man in het buitenland

Watergezant Henk Ovink: “Nederland is *living lab* en *role model* voor de wereld”

Sinds half maart is Nederland een ‘watergezant’ rijk. De titel klinkt traditioneel, maar de functie is gloednieuw en wereldwijd misschien wel een novum. Henk Ovink, die de afgelopen twee jaar *senior advisor* was voor de Amerikaanse minister Donovan voor de Sandy task force, en daarvoor waarnemend directeur-generaal Ruimte en Water, is benoemd door de ministers Schultz van Haegen (IenM), Ploumen (OS) en Kamp (EZ) voor een eerste periode van drie jaar en legt aan hen verantwoording af. Aanleiding voor de nieuwe functie: de wereldwijde watercrisis en de inzet die Nederland kan bieden bij het werken aan oplossingen. Hoe zien hij en deltacommissaris Wim Kuijken de samenwerking? “Samen staan we sterk.”

Ovink: “Nederland heeft een lange traditie in het managen van water en risico’s, maar ook hier is het algemene besef van urgentie niet hoog. In het Risk rapport dat het World Economic Forum begin dit jaar heeft uitgebracht over wereldwijde crises, staat de watercrisis op nummer 1, want negentig procent van de rampen heeft te maken met water en 2-4 miljard mensen dreigen daardoor de klos te worden. Dat gaat niet alleen om overstromingen (te veel water), maar ook om droogte (te weinig water) of slecht water (waterkwaliteit). Het rapport zorgde gelukkig wereldwijd voor wat meer besef van de urgentie om watercrises aan te pakken en de enorme opgave waar we voor staan.”

Kuijken: “Er zijn altijd veel landen geïnteresseerd geweest in het Deltaprogramma, de aanpak slaat ook daar aan. Met het veranderen van het wereldwijde klimaat en het feit dat heel veel mensen in een delta wonen, neemt de noodzaak er iets aan te doen toe. Dat tezamen maakt dat er heel wat werk is om dat in het buitenland in de etalage te zetten. Henk kan de watersector in het buitenland breder vertegenwoordigen.”

Ovink: “Wim heeft als deltacommissaris de handen vol aan Nederland; petje af voor wat hij heeft bereikt. Mijn opgave is de wereldwijde watercrisis en ik richt mij dan ook vooral op het buitenland. Nederland is een *living lab* en *role model* voor de wereld, dat vraagt om extra inzet en aandacht. Onze wateraanpak door de eeuwen heen, maar ook Ruimte voor de Rivier en het Deltaprogramma zijn een inspiratiebron voor de rest van de wereld.”

Welke rol speelt het Deltaprogramma daarbij?

Kuijken: “We hebben met het Deltaprogramma een nieuwe manier van werken geïntroduceerd met nationale doelen, gedeelde waarden en langetermijnscenario’s die we koppelen aan kortetermijnmaatregelen. Als overheden werken we daarin samen aan een programma, met inbreng van maatschappelijke organisaties, bedrijven, kennisinstellingen én burgers. Openheid en transparantie zijn daarbij hartstikke belangrijk, maar ook *joint fact finding* en integrale oplossingen, die maatregelen voor waterveiligheid koppelen aan bijvoorbeeld economie, ecologie, wonen en recreatie.

“De watercrisis wereldwijd is groot, dus onze inzet is echt nodig.”

Henk heeft in New York laten zien dat het concept en de aanpak van het Deltaprogramma daar ook goed toepasbaar is. Je legt niet op korte termijn een dijk aan, maar je werkt op lange termijn vanuit een stedelijke opgave aan duurzame waterbestendigheid. Als watergezant kan hij die aanpak breder exporteren, samen met kennisinstellingen en bedrijfsleven.”

Wat gaat u als watergezant doen?

“Mijn taak is het om innovaties te helpen starten, debat aan te zwengelen, versnelling aan te brengen in trage processen en verandering in gang te zetten. Ik probeer coalities te bouwen, met landen, steden, regio’s, bedrijven, en kan werken vanuit onze sterke partnerships met de Wereldbank, VN en World Economic Forum, zodat we samen werken aan een wereldwijde integrale aanpak van waterschaarste, kwaliteit en veiligheid. Ik gebruik Nederlandse voorbeelden. We moeten het Deltaprogramma excellent uitvoeren, niet alleen om de best beveiligde delta te blijven, maar ook als model voor de wereld. Daarmee kan ik de boer op.

We hebben in Nederland de Topsector Water, een excellente sector, die veel geld verdient en onderscheidend goed is in de wereld. We zijn goed in innovaties, waterzuivering, governance, financiering en publiek-private samenwerking. Het Deltaprogramma is zelf ook een echte innovatie. Wereldwijd barst het van Nederlandse bedrijven of kennisinstellingen die het verschil maken, neem het deltaplan voor Bangladesh of de waterveiligheid en watervoorziening in Jakarta. De watercrisis is groot, dus onze inzet is echt nodig. We bedenken oplossingen die blijvend en duurzaam zijn en die het omgaan met waterrisico’s veranderen. In plaats van te reageren kun je beter anticiperen, preventie loont. Ik wil ook nieuwe manieren vinden om publiek en privaat geld te koppelen voor het oplossen van watervraagstukken. Er is in de wereld voldoende geld, maar geld voor ontwikkelingshulp is gelimiteerd. Met publiek-private partnerships kan het investeringsvermogen van private organisaties worden versterkt.”

Hoe gaan deltacommissaris en watergezant samenwerken?

Kuijken: “Henk en ik werken nauw samen. Hij neemt de Nederlandse ervaringen mee in zijn werk en ik benut de buitenlandse ervaringen die hij op doet. Samen staan

we sterk. We zullen samen innovatieve oplossingen stimuleren en projecten bezoeken die relevant zijn voor binnen- en buitenland.”

Ovink: “Er zit een mooi raakvlak tussen onze beider verantwoordelijkheden, dat geeft meerwaarde en is een super kans om elkaar over en weer te versterken. Water is de verbindende opgave, dat kunnen we met elkaar in Nederland én wereldwijd laten zien.”

Kunnen wij ook nog wat leren van het buitenland?

Ovink: “Je kunt een Nederlandse oplossing niet zomaar exporteren. Het gaat altijd over het verbinden van kennis en expertise vanuit Nederland met de lokale krachten. Dat leidt tot een beter begrip en biedt een platform voor innovatie, waar Nederlandse expertise het verschil kan maken. En natuurlijk leren wij altijd ook door die samenwerking. Bijvoorbeeld hoe sommige landen omgaan met overstrombaarheid. Hoe manage je

water dat naar binnen komt? In New York begin je bij het belang van het individu, dat vraagt een proces dat start in de wijken en in de buurten. Die ervaringen helpen ons ook weer bij het organiseren van projecten.”

Wat moet er over drie jaar zijn bereikt?

Ovink: “Een groeiend besef van de watercrises, wereldwijd, maar ook in Nederland, waar een tekort aan waterprofessionals dreigt. Ik wil werken aan een beter begrip van de problemen en de complexiteit van de wateropgave. Met kansen om in combinatie met verstedelijking, economie, ecologie en politiek aan oplossingen te werken. Verder wil ik werken aan betere kennis, een flink aantal sterke partnerships en een reeks fantastische innovatieve projecten wereldwijd, waarbij Nederlandse kennis en expertise het verschil heeft kunnen maken. Een voorbeeld: Afrika verstedelijkt in een enorm tempo. De stad Lagos is in zeven jaar tijd van zeven naar zeventien miljoen

inwoners gegroeid. We lopen daar het risico dat we niet genoeg kennis en expertise gebruiken om de waterhuishouding goed mee te ontwikkelen. We krijgen de komende jaren nóg een paar Lagossen in Afrika. Dat vraagt om beter begrip en bewustzijn en beteresamenwerkingwereldwijd. Continue aandacht voor die wereldwijde watercrises is cruciaal. Daarom ben ik met de makers van de Bosatlas het initiatief gestart om een Wereldwateratlas te ontwikkelen. Het idee staat op papier, nu de partners en het geld nog...”

Kuijken: “Ik hoop dat over drie jaar de link tussen een moderne aanpak van watervraagstukken, de kennis van Nederland en het vermogen van bedrijven om te realiseren, nog meer is geëxporteerd. Zo vergroten we niet alleen ons verdienvermogen, maar vooral: helpen we watervraagstukken in andere landen op te lossen.”



Watergezant Ovink (links) en deltageschiedenis Kuijken. Ovink: “We moeten het Deltaprogramma excellent uitvoeren, daarmee kan ik de boer op.”

Start Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat:

Samenwerking niet vrijblijvend

Op 21 april 2015 ging in Bussum het Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat (kortweg: NKWK) officieel van start. In het programma zetten overheden, kennisinstellingen en bedrijven gezamenlijk een volgende stap om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te maken. Daarvoor zijn praktische toepasbare en vernieuwende oplossingen nodig.

Met ruim 420 deelnemers van overheden, kennisinstellingen en bedrijven was de aftrap veelbelovend en een goede doorstart van de vier Kennisconferenties die de afgelopen jaren rond het Deltaprogramma zijn georganiseerd.

Doel van het kennis en innovatieprogramma is: eerst onze eigen klimaatvraagstukken succesvol beantwoorden en 'nationaal kampioen deltamanagement' worden. En met die kennis vervolgens de wereldmarkt bedienen en onze positie als TopSector-Waterland verder versterken.

Tijdens de startconferentie onderzochten de deelnemers (vaak al partners binnen de Topsector Water) de mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingsverbanden en het bundelen van onderzoeks- en innovatieprogramma's op het snijvlak van water ruimte en klimaat.

Volgens sprekers Jan Hendrik Dronkers (DG Rijkswaterstaat), Luc Kohsiek (voorzitter bestuur STOWA en dijkgraaf Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier) is deze intensievere samenwerking noodzakelijk voor een succesvolle aanpak van de huidige en toekomstige wateropgaven binnen het Deltaprogramma; in Nederland én elders in de wereld. Het NKWK richt zich op waterveiligheid, zoetwatervoorziening, zee- en kustbeleid en ruimtelijke adaptatie. De conferentie was namens alle initiatiefnemers georganiseerd door STOWA en Rijkswaterstaat.

“Geen free ride”

Volgens programmatrekker Roeland Allewijn van Rijkswaterstaat betekende de grote opkomst veel goeds voor het vervolg. Ook andere sprekers hadden er duidelijk zin in, hoewel niemand uit het oog verloor dat het NKWK niet alleen inhoudelijk, maar ook organisatorisch complex is. Alleen gezamenlijk kunnen we de watervraagstukken oplossen, is de overheersende gedachte. Maar samenwerken gaat nu eenmaal niet vanzelf, bovendien is er dit keer geen centrale pot met geld beschikbaar. Er is volgens deltacommissaris Wim Kuijken in het NKWK geen sprake van een *free ride*: “U mag in het NKWK iets halen, maar u moet ook wat brengen. Ik heb er veel zin in, maar als het niet lukt, moeten we ermee durven stoppen,” sprak Kuijken. Samenwerking in kennisontwikkeling en innovaties is namelijk vrijwillig en moet synergie opleveren in inhoud, tijd en geld. Kohsiek noemde dat: “1+1=3”. Dit proefjaar moet laten zien of de werkwijze kansrijk is.

In workshops en sessies werden de kansen voor samenwerking verkend of uitgewerkt, op thema's als slim watermanagement, kustonderzoek, rivieren, water en energie, water en voedsel, water en natuur, klimaatbestendige stad, bodemdaling en zoetwatervoorziening. Veel van de kennisvragen en innovatiebehoeften uit het Deltaprogramma krijgen daarin een plek. Vertegenwoordigers van de regionale deltagebieden en landelijke programma's gaan daarop toezien.

Met de gemaakte afspraken en gevormde netwerken, kan het NKWK aan de slag. Volgend jaar rond deze tijd maken de NKWK-partijen tijdens een volgende conferentie een eerste tussenbalans op om te kijken of dat gaat lukken.

Meer weten?

Wilt u meer informatie over het Nationaal Kennis- en Innovatieprogramma Water- en Klimaat? Zie www.NKWK.nl voor het verslag van de startconferentie.



In workshops werden de kansen voor samenwerking besproken. Foto: Maartje Strijbis

Vijf jaar Deltaprogramma:

Inspirerend symposium over Metasturen in de delta

Het vijfjarige jubileum van het Deltaprogramma en de deltacommissaris was aanleiding voor het organiseren van een symposium over 'metasturen in de delta'. Een bijzonder programma met een vernieuwde aanpak in het openbaar bestuur die de aandacht voor de lange termijn en samenwerking op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening moet waarborgen. In die vijf jaar zijn veel ervaringen opgedaan en resultaten behaald.

Op meer terreinen bij de overheid is een dergelijke manier van werken aan de orde. Recent is de zogenaamde Digicommissaris benoemd. Eerder, na 9-11, werd de Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid ingesteld. En zeer recent is de functie van Nationaal Coördinator Groningen aangekondigd voor de herstel- en preventieve aanpak van de gevolgen van de aardbevingen. Ook bij grootstedelijke en economische ontwikkelingen wordt in een groot programma samengewerkt, onder andere in Rotterdam-Zuid. In de wetenschap, met name de bestuurskunde, wordt deze werkwijze onderzocht en verschijnen nationaal en internationaal publicaties over deze vorm van 'meta-governance'.

De deltacommissaris lichtte op het symposium in zijn inleiding de ervaringen toe, die waterschappen, provincies, gemeenten, Rijkswaterstaat en ministeries hebben opgedaan met werkwijze en aanpak. Flexibiliteit, adaptiviteit en vooral samenwerking zijn de kernwoorden van de delta-aanpak, oftewel: metasturen.

'Nieuw bestuurlijk normaal'

De aanpak van het Deltaprogramma wordt gekenmerkt door flexibiliteit en adaptatiemogelijkheden en probeert vanuit 'soft power' vele stakeholders in beweging te brengen naar 'een stip aan de horizon'. Deze aanpak is ook in veel andere domeinen veelbelovend en kansrijk. Desalniettemin is het geen gemakkelijke opgave, zo bleek tijdens het symposium. Urgentie, belangen,



Deltacommissaris Wim Kuijken: "Samenwerking tussen alle overheidslagen en betrokken stakeholders is de kern van het Deltaprogramma en noodzakelijk om het doel te bereiken." Foto: Inge van Mill

politieke afwegingen, doorzettingsmacht en ideologische afwegingen zijn per domein sterk verschillend en beïnvloeden de ruimte die er is voor een aanpak van metasturing. Martijn van der Steen, co-decaan en adjunct-directeur van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) en directeur van de NSOB Denktank, voorzag het Deltaprogramma van een bestuurskundige reflectie en verkende de mogelijkheden om van een 'bestuurlijke anomalie' tot een 'nieuw bestuurlijk normaal' te komen. In vijf korte pitches en daaropvolgende verdiepende sessies werd gediscussieerd over de toepasbaarheid van een vergelijkbare aanpak in het energiedomein, in digitalisering van de overheid, in stedelijke en regionale ontwikkeling en in het domein van veiligheid en terrorisbestrijding.

De aftrap voor de verschillende sessies werd verricht door verschillende spelers uit het veld: Mark Dierikx, directeur-generaal Energie, Telecom en Mededinging van het Ministerie van Economische Zaken, Ton Jonker, directeur Amsterdam Economic Board, Marco Pastors, programmadirecteur van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, Bas Eenhoorn, Nationale Commissaris Digitale Overheid en Dick Schoof, Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid.

Kleine stapjes

Na de verdiepende sessies gaven hoogleraren uit de bestuurskunde hun reflectie onder begeleiding van Felix Rottenberg. Aan het woord kwamen Paul 't Hart (Universiteit Utrecht), Katrien Termeer (Wageningen UR), Mark van Twist (Nederlandse School voor Openbaar Bestuur) en Geert Teisman (Erasmus Universiteit). In hun reacties kwamen verschillende rode draden naar voren. Over de verschillende beelden bij de verschillende overheidslagen bij depolitiseren. Over de noodzaak van een bypass-organisatie als de staande organisaties het probleem niet kunnen oplossen. Over het belang van kleine stapjes om een groter geheel op gang te brengen. Over adaptief sturen en uitgaan van onzekere toekomst. Over het verdwijnen van grenzen tussen organisaties door digitalisering. Over het belang van een goed verhaal en *joint fact finding* en het werken aan vertrouwen. Over het belang om boven de partijen te kunnen staan. Veel elementen die ook in de aanpak van het Deltaprogramma van belang zijn.

Het symposium werd georganiseerd in samenwerking met de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur en de Vereniging Bestuurskunde. Het verslag vindt u op de [website van de deltacommissaris](#).

Deltabeslissingen verankeren in Ontwerp Nationaal Waterplan 2016-2021

September 2014 presenteerde de deltacommissaris de voorstellen voor deltabeslissingen, die met het Deltaprogramma 2015 zijn vastgesteld door het kabinet. Om het rijksbeleid dat hieruit voortvloeit te verankeren in bestaand beleid en afspraken, is het Nationaal Waterplan 2009-2015 aangepast.

Deze zogenaamde 'Tussentijdse Wijziging van het Nationaal Waterplan 2009-2015' is op 1 december 2014 door de minister van Infrastructuur en Milieu en de staatssecretaris van Economische Zaken vastgesteld. De Tussentijdse Wijziging maakt integraal onderdeel uit van het nieuwe nationale waterplan, het 'Ontwerp Nationaal Waterplan 2016-2021' (NWP2).

Het Ontwerp NWP2 bevat naast ambities op het gebied van bescherming tegen overstromingen, voldoende zoetwater en klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting, ook ambities op het gebied van waterkwaliteit, waterbewustzijn en internationaal. De vijf ambities zijn:

1. Nederland blijft de veiligste delta in de wereld
2. Nederlandse wateren zijn schoon en gezond en er is genoeg zoetwater
3. Nederland is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht
4. Nederland is en blijft een gidsland voor watermanagement
5. Nederlanders leven waterbewust

De Tweede Kamer bespreekt de tussentijdse wijziging én het Ontwerp Nationaal Waterplan 2016-2021 tijdens het Algemeen Overleg op 24 juni aanstaande.

Een bestuurlijke brochure van het ontwerp Nationaal Waterplan 2016-2021 vindt u [hier](#).



Het ontwerp van het nieuwe Nationaal Waterplan 2016-2021 ligt ter visie van 23 december 2014 tot en met 22 juni 2015. Uiterlijk 22 december 2015 wordt het plan definitief.

5 november zesde Nationaal Deltacongres

Noteer het maar alvast in uw agenda: donderdag 5 november vindt het zesde Nationaal Deltacongres plaats in 1931 Congrescentrum Brabanthallen in Den Bosch. Iedereen die betrokken is bij en geïnteresseerd is in het Deltaprogramma is welkom: maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, wetenschap en overheden.

De reacties en ervaringen van bezoekers van het Deltacongres vorig jaar zijn gebruikt om het congres verder te verbeteren, maar er zijn ook vertrouwde onderdelen. Om 10.15 uur geeft de minister de aftrap voor het congres. Na een kort plenair programma kunt u 's ochtends en 's middags deelnemen aan verdiepende sessies. De sessies bieden

verder ook ruimte voor interactie met als thema's, de voortgang van waterveiligheid en nieuwe normering, de zoetwatervoorziening en de voorzieningenniveaus, de aanpak van ruimtelijke adaptatie en de ervaringen met een moderne watergovernance, ook internationaal.

Deltaparade

De hele dag biedt de Deltaparade volop tijd en gelegenheid om op informele wijze kennis en ervaringen uit te wisselen. Bijvoorbeeld bij de *meetingpoints* voor de zeven gebieden en bij de *stands* van programma's en projecten die verbonden zijn met het Deltaprogramma. Tijdens de lunch is er bij de *meetingpoints* ook gelegenheid voor diverse *meet & greets* met bestuurders.



Het Deltacongres vorig jaar. Foto: Jos Braal

Meer weten?

U kunt zich vanaf medio september via de website aanmelden voor het Deltacongres. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Leonieke Hurts van de staf deltacommissaris via info@nationaaldeltacongres.nl.

Regiosessies voor implementatie Deltabeslissing Waterveiligheid

De eerste regiosessie over het nieuwe waterveiligheidsbeleid werd op 22 april 2015 gehouden bij Waterschap Brabantse Delta, voor de regio's Rijnmond-Drechtsteden en Zuid-Westelijke Delta. De regiosessies zijn georganiseerd voor managers die betrokken zijn bij de implementatie van het nieuwe waterveiligheidsbeleid. Ze kunnen elkaar ontmoeten, informatie delen en samen verkennen wat er moet gebeuren.

De afgelopen jaren werkten veel organisaties samen in het Deltaprogramma aan de Deltabeslissing Waterveiligheid. Om veilig te zijn tegen overstromingen zijn ambitieuze gezamenlijke doelstellingen voor het jaar 2050 geformuleerd in het Nationaal Waterplan. Om deze doelen te bereiken, treffen alle betrokken partijen voorbereidingen.

Het Rijk werkt aan de wettelijke verankering van de nieuwe normering in de Waterwet. Daarnaast ontwikkelt het Rijk in nauwe samenwerking met de keringbeheerders een nieuw toetsinstrumentarium, zodat in 2017 alle primaire dijken en duinen beoordeeld kunnen worden op basis van de nieuwe normen. De Unie van Waterschappen heeft een implementatiestrategie over de nieuwe normering opgesteld voor de waterschappen. De waterbeheerders zelf zetten ook al de nodige voorbereidende stappen om het nieuwe beleid te implementeren.

Gezamenlijk verkennen

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu organiseert de regiosessies samen met de Unie van Waterschappen. Ook vertegenwoordigers van provincies, programmamanagers van het Deltaprogramma, het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de Stowa worden bij de organisatie betrokken. De sessies bieden managers een platform waar de verschillende partijen elkaar kunnen ontmoeten, informatie wordt uitgewisseld en gezamenlijk verkend wordt wat er nodig is, om het nieuwe waterveiligheidsbeleid te implementeren.



In de regiosessies komen nadrukkelijk ook de voorbereidingen in beeld die regio's treffen om het nieuwe waterveiligheidsbeleid te implementeren.

Er is daarbij nadrukkelijk aandacht voor regionale voorbeelden. Zo presenteerde waterschap Hollandse Delta de voorbereidingen die het treft om gereed te zijn voor de nieuwe toetsronde. Waterschap Brabantse Delta ging in op de uitdaging om de gehele opgave, zowel vanuit de regionale als de primaire keringen in de eigen regio goed voor te bereiden.

De regiosessies zijn ingedeeld op basis van de deelgebieden van het Deltaprogramma. Provincies en waterschappen zijn op managementniveau uitgenodigd. Daarnaast zijn de regionale programmamanagers van het Deltaprogramma, de STOWA en het Hoogwaterbeschermingsprogramma bij alle bijeenkomsten aanwezig. In juni en juli vinden de volgende vijf regiosessies plaats.

Wijziging van de Waterwet

Het nieuwe waterveiligheidsbeleid wordt verankerd in een wijziging van de Waterwet. Dit wettelijke traject kent een aantal formele stappen, zoals consultatie (bestuurlijk en via internet), indiening bij de Raad van State en behandeling in Tweede en Eerste Kamer. Het traject is gericht op inwerkingtreding van de gewijzigde waterwet in 2017. Op 23 april is de bestuurlijke en internetconsultatie gestart voor de wijziging van de Waterwet. Informatie hierover vindt u [hier](#). De consultatie duurt zes weken en eindigt op 4 juni.

Deltaprogramma Zoetwater: programmering en uitvoering

In 2014 is het Deltaplan Zoetwater opgeleverd, een gezamenlijk plan van Rijk, regio en gebruikers voor een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening. Na jaren van gezamenlijk onderzoek en plannen maken, zijn we nu samen aan de slag om de maatregelen en projecten te realiseren.

Rijkswaterstaat, provincies en waterschappen hebben als uitvoerende partijen in december 2014 een eerste uitwerking aangeleverd voor de zoetwatermaatregelen, zoals die zijn opgenomen in het Deltaplan Zoetwater. De uitvoering van de eerste maatregelen is gestart. Ook de programmering van de plannen voor de periode 2015-2021 is afgerond. Jaarlijks wordt deze geactualiseerd. Hiervoor zijn spelregels opgesteld met als doel de projecten binnen tijd, scope en budget te realiseren. De spelregels gaan bijvoorbeeld over de planning van de actualisatie, het omgaan met meen tegenvallers, de werkwijze voor gewenste aanpassingen en de benodigde onderbouwing voor kosten en risico's.

Bestuursovereenkomsten

De bestuurlijke afspraken tussen partijen over de uitvoering worden vastgelegd in regionale bestuursovereenkomsten. Hiermee wordt de betrokkenheid van alle partijen geborgd. Ook worden zo sturingslijnen en verantwoordelijkheden vastgelegd, evenals



De uitvoering van de eerste zoetwatermaatregelen is gestart. Foto: Theo Bos

de financiële bijdragen van regionale partijen en Rijk (uit het Deltafonds). De overeenkomsten worden ondertekend in de periode maart-september 2015. De nadere uitwerking gebeurt zo nodig in samenwerkingsovereenkomsten per programma of project. In de Zuidwestelijke Delta is de bestuursovereen-

komst Zoetwater Zuidwestelijke Delta reeds begin maart 2015 ondertekend (zie ook [Bestuursovereenkomsten Zuidwestelijke Delta](#)). In de andere regio's worden de bestuursovereenkomsten ondertekend vóór Prinsjesdag 2015.

Pilot Stresstest light geeft snel inzicht in kwetsbare plekken

Het Stimuleringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie gaat een pilot Stresstest light uitvoeren. Zo'n test geeft in een gebied een globaal overzicht van kwetsbare plekken voor wateroverlast, overstroming, hitte en droogte. Daarnaast geeft de test een eerste inzicht in de mogelijkheden om de kwetsbaarheden aan te pakken, vandaar de term 'light'.

Veel partijen willen aan de slag met klimaatadaptatie, maar vinden het lastig om de opgave en de bijbehorende maatregelen te bepalen. Daarom laat het Stimuleringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie bij tien gemeenten of regionale samenwerkingsverbanden een stresstest light uitvoeren. De ervaring die in de pilot wordt opgedaan, wordt vervolgens gedeeld op het [Kennispotaal Ruimtelijke Adaptatie](#).

De stresstesten light zullen worden uitgevoerd in de periode juni – oktober 2015. Gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden komen ervoor in aanmerking. Belangstellenden kunnen zich tot 1 juni 2015 [inschrijven](#) via het Kennispotaal Ruimtelijke Adaptatie. Mocht er meer vraag dan aanbod zijn, dan wordt er geloot.

Lokale overheden steeds meer bezig met klimaatadaptatie

In april zijn de eerste resultaten van een onderzoek naar ruimtelijke adaptatie door Deltares en Erasmus Universiteit beschikbaar gekomen. Gemeenten, waterschappen en provincies zijn steeds meer bezig met klimaatadaptatie, maar blijken vooral bekend te zijn met de gevolgen van klimaatverandering voor wateroverlast en waterveiligheid, en minder met droogte en hittestress. De resultaten van het Rijk volgen nog. Het definitieve rapport is juni 2015 beschikbaar.

In maart 2015 ontvingen beleidsmedewerkers van gemeenten, waterschappen en provincies een enquête van KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten) met als doel te peilen hoe ver de overheden zijn met de waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van de ruimte. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie hebben de overheden namelijk afgesproken de uitvoering van de Deltabeslissing jaarlijks te zullen monitoren. Rijk, IPO, UvW en VNG hebben daarom Deltares en Erasmus Universiteit gezamenlijk opdracht gegeven om een monitoringplan op te stellen en uit te voeren. De enquête van maart dient als eerste meting.

Mayke Hoogbergen, coördinator monitoring van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie: "We zitten in een opstartfase,



Veel lokale overheden zijn vooral gericht op het bestrijden van wateroverlast en waterveiligheid en minder op droogte en hittestress.

waarin we vooral willen weten in hoeverre partijen bekend zijn met de gevolgen van klimaatverandering in hun gebied voor de vier dreigingen: wateroverlast, overstromingsrisico's, droogte en hittestress. En we onderzoeken in hoeverre zij - indien nodig - de stappen 'weten', 'willen' en 'werken' doorlopen." De monitor analyseert de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid

van het eigen plangebied ('weten'), het vertalen van deze analyse in een gedragen ambitie en een adaptatiestrategie met concrete doelen ('willen'), en de beleidsmatige en juridische doorwerking van deze ambitie in beleidsuitvoering ('werken'). Parallel worden er ook interviews gehouden met een aantal vertegenwoordigers van het Rijk.

Werkbezoek deltagoedkoopster aan Amsterdam

Op 23 april bracht deltagoedkoopster Wim Kuijken een werkbezoek aan Amsterdam, een van de koplopers op het gebied van ruimtelijke adaptatie. Gastheren Gerhard van den Top (dijkgraaf Amstel, Gooi en Vecht) en Udo Kock (wethouder Financiën en Water) gaven een rondleiding door de wijk Betondorp. Daar voert het programma *Rainproof* Amsterdam een groot project uit om de wijk regenbestendig en waterrobuust te

maken. Dat gebeurt onder meer met groene daken, waterdoorlatende kratten in de grond en door het verminderen van verhard oppervlak. Tijdens een vaartocht door het havengebied Westpoort kreeg de deltagoedkoopster te zien hoe vitale en kwetsbare functies in het gebied beter beschermd kunnen worden voor het geval er toch een overstroming vanuit rivier de Lek of de Noordzee (via IJmuiden) plaatsvindt.



Deltacommissaris Wim Kuijken zag hoe de wijk Betondorp regenbestendig en waterrobuust wordt gemaakt. Foto: Martien Versteegh

Samenhang water en ruimte versterken

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) komt met een nieuw initiatief passend bij de uitvoeringsfase van het Delta-programma: het Delta Ontwerpplatform (DOP). Dit platform biedt ondersteuning bij ontwerpen op het raakvlak van ruimte en water, adviseert over de inzet en positionering van ontwerp en ontwerpers en brengt ontwerpers bij elkaar, zodat zij kennis en kansen op innovatie kunnen delen.

Tijdens de [manifestatie Ontwerp Delta.NL](#) op 29 oktober 2014 is stilgestaan bij de afgelopen fase en de oogst van het Delta-atelier: de voormalige werkplaats van ontwerpend onderzoek in het Delta-programma. Onderwerp van gesprek was de manier waarop ruimtelijke kwaliteit ook bij de uitvoering van het Deltaprogramma kan worden geborgd. Ruimtelijk ontwerp blijkt



daarbij een belangrijk instrument. Ook werd opgeroepen tot een integrale, ontwerpende aanpak, waarbij water- en ruimtelijke functies zoveel mogelijk gekoppeld zijn.

De minister van Infrastructuur en Milieu en deltacommissaris hebben dit voorjaar gezamenlijk gereageerd op het advies Integraliteit Deltaprogramma van het Planbureau voor de Leefomgeving en het advies Borgen van ruimtelijke kwaliteit in het Deltaprogramma van het College van

Rijksadviseurs (klik [hier](#)). Zij benadrukten dat de uitvoering van het Deltaprogramma een brede en integrale opgave is. Het Delta Ontwerpplatform ondersteunt deze aanpak en bouwt voort op beide adviezen.

DOP adviseert

Het DOP adviseert op verzoek over de inzet van ruimtelijk ontwerp(ers) in de gebiedsprocessen en biedt een basis voor kennisuitwisseling en het delen van ervaringen. Ook kan het platform desgevraagd ontwerpateliers organiseren met de opdrachtgevers voor regionale wateropgaven en in nauwe samenwerking met de Staf Deltacommissaris. In deze ateliers wordt met ontwerpend onderzoek verkend waar kansen liggen voor koppeling van de opgave voor waterveiligheid met andere ruimtelijke opgaven. Zo wordt de samenhang tussen ruimte en water versterkt.

In het werkprogramma van het DOP staan dan ook drie sporen centraal: **ontwerpen** (vraaggestuurde ontwerpinstroom in opgaven op het raakvlak van ruimte en water), **adviseren** (aandacht vragen voor en/of meedenken over de inzet en positionering van ontwerp(ers)) en **verbinden** (uitbouwen netwerk ontwerpgemeenschap om kennis uit te wisselen).

Contact

Wilt u gebruikmaken van de kennis en kunde van het DOP? Of wilt u zich aanmelden voor het netwerk van het DOP? Neem dan contact op met Michiel van Dongen (projectleider DOP):

PostbusDeltaOntwerpplatform@minienm.nl.



De manifestatie 'Ontwerp Delta.NL' vorig jaar: het ruimtelijk ontwerp is een belangrijk instrument om de ruimtelijke kwaliteit te borgen. Foto: Jos Braal

IJsselmeergebied

Pact IJsselmeergebied: samenwerken aan uitvoering

Samenwerken aan veiligheid en zoetwatervoorziening in het IJsselmeergebied, dat is het doel van het Pact van het IJsselmeergebied dat vrijdag 6 maart 2015 werd ondertekend. Een belangrijk moment, want met de ondertekening bevestigen de vertegenwoordigers van waterschappen, gemeenten, provincies en maatschappelijke organisaties samen met vertegenwoordigers van de betrokken ministeries, Rijkswaterstaat en vijf drinkwaterbedrijven, de wens om de komende jaren in samenspraak en samenhang uitvoering te geven aan de vastgestelde Deltabeslissing IJsselmeergebied.

Die beslissing gaat over het op orde houden van de waterveiligheid en het optimaliseren van de zoetwatervoorziening in de regio IJsselmeergebied. Bij de waterveiligheid geldt het principe 'spuien als het kan, pompen als het moet'. De verbetering van de zoetwatervoorziening wordt in het hoofdwatersysteem van het IJsselmeer/Markermeer bereikt door flexibilisering van het zomerpeil. Op die wijze kan een extra zoetwaterbuffer beschikbaar komen van 400 miljoen m³.

De ondertekening gebeurde in aanwezigheid van deltacommissaris Wim Kuijken. "Ik ben erg blij met het pact, want dit helpt enorm in de samenwerking tussen alle partijen. Samenwerken aan het gezamenlijk doel, waarbij verschillende trajecten ook inhoudelijk met elkaar verbonden worden. Dat is de focus die de komende jaren van belang is. Met dit pact wordt de succesvolle werkwijze van de afgelopen jaren voortgezet," aldus de deltacommissaris.



De ondertekenaars van het Pact IJsselmeergebied naast de kaart met handtekeningen.



De ondertekening vond plaats in de toepasselijke omgeving van Gemaal Wortman, een van de drie gemalen die werd gebruikt voor het droogmaken van de polder Oostelijk Flevoland.

Overleg over Markermeerdijken



De foto van de zeesluis in Edam illustreert de complexiteit van de dijkversterkingen: versterken in een gebied met vele functies en belangen, zoals een monumentale zeesluis, een jachthaven, buitendijkse camping en bewoning. Foto: Harry Schuitemaker

Ruim 33 kilometer Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam zijn in 2006 bij de toetsronde van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma afgekeurd. De dijken zijn niet stabiel genoeg om 1,2 miljoen Noord-Hollanders tegen het water te beschermen. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier maakt plannen, om de dijken tussen 2016 en 2021 te versterken. Geen eenvoudige opgave aangezien de dijk een geliefd cultuurhistorisch monument is met karakteristieke dorpen, hoge natuurwaarden aan beide zijden en aantrekkelijke recreatieve mogelijkheden.

Versterken is daarom maatwerk, waarbij het waterschap nauw samenwerkt met de provincie als hoeder van het monument, gemeenten en bewoners. Tijdens bewonersateliers, bijeenkomsten met adviesgroep en gemeenten worden de kansen van de

dijkversterking voor de omgeving besproken en wordt ingegaan op de betekenis van nieuwe kennis en de nieuwe normering voor de dijkversterking.

Gesprekken over nut en noodzaak

Op 17 maart 2015 gingen deltacommissaris Wim Kuijken, dijkgraaf Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Luc Kohsiek, directeur-generaal Ruimte en Water van IenM Peter Heij en gedeputeerde provincie Noord-Holland Elvira Sweet in gesprek met de Adviesgroep Markermeerdijken. De adviesgroep bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende belangengroepen rond en langs de dijk. Aanleiding voor het gesprek waren vragen over de nut en noodzaak van versterking van de Markermeerdijken, onder meer in relatie tot het Deltaprogramma. Het verslag van de bijeenkomst op 17 maart is te vinden op www.markermeerdijken.nl.

Half mei is er een vervolgbijeenkomst in de vorm van een technische bijeenkomst. Hier was behoefte aan, omdat er veel vragen zijn over de noodzaak van dijkversterking, het waterhuishoudkundig functioneren van het Markermeer in haar omgeving onder extreme omstandigheden en de kansen en effecten van pompen. Het verslag van de vervolgbijeenkomst wordt ook gepubliceerd op www.markermeerdijken.nl.

Na de zomer worden de resultaten verwacht van verschillende nog lopende studies, zoals de impactanalyse van de nieuwe normen, het onderzoek naar 'dijken op veen' en het onderzoek naar kort cyclisch versterken. In september wordt in de vorm van een alliantie met een marktpartij gestart met het werken aan een oplossingsrichting met de informatie die op dat moment beschikbaar is.

Bestuursovereenkomsten Zuidwestelijke Delta

In de Zuidwestelijke Delta is de bestuursovereenkomst Zoetwater in maart 2015 ondertekend in samenhang met de Bestuursovereenkomst Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.

Om een beperkt getij op de Grevelingen terug te brengen, het Volkerak-Zoommeer zout te maken in combinatie met een beperkt getij en daaraan voorafgaand de noodzakelijke zoetvoorziening aan te leggen, hebben de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken, de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland en de waterschappen Scheldestromen, Hollandse Delta en Brabantse Delta afspraken gemaakt in twee bestuursovereenkomsten. De planning en financiering van de maatregelen wordt nog uitgewerkt. Dit wordt voorbereid in het Deltaprogramma zoetwater en het 'programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer'. De bekostiging van het laatste programma, waarvan de kosten worden geraamd op 168 miljoen euro, is nog niet rond, maar met deze overeenkomsten wordt wel een eerste stap gezet. De drie provincies zeggen toe om gezamenlijk twintig miljoen euro bij te dragen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu zet zich in dertig miljoen euro bij te dragen. Verder worden Europese subsidie-mogelijkheden benut en wordt bekeken hoe private partijen kunnen bijdragen. De zoetwatermaatregelen zijn onderdeel van het Deltaplan Zoetwater en worden door regio en Rijk samen uitgevoerd.

Waterkwaliteit verbeteren

In de Grevelingen breiden zuurstofarme waterlagen bij de bodem zich steeds verder uit en het Volkerak-Zoommeer heeft last van blauwalgenplagen. In de Ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer die in oktober 2014 is vastgesteld, heeft het Rijk aangegeven dat er geen zicht is op autonome verbetering van de waterkwaliteit van de Grevelingen en dat het onduidelijk is of de recente kwaliteitsverbetering in het Volkerak-Zoommeer doorzet. Het terugbrengen van een beperkt getij via



Het Volkerak-Zoommeer heeft last van blauwalg. Het verbeteren van de waterkwaliteit is een belangrijke impuls om de regionale economie en ecologie te versterken. Foto: Loes de Jong

een doorlaat in de Brouwersdam voor de Grevelingen en in de Philipsdam voor het Volkerak-Zoommeer biedt de meest duurzame oplossing voor deze problematiek. Het Volkerak-Zoommeer wordt dan (opnieuw) zout. Voordat het zover is, moeten eerst maatregelen worden genomen, om de zoetwatervoorziening voor deze regio te garanderen, want de afspraak is: 'eerst het zoet, dan het zout!' Een duurzame verbetering van de waterkwaliteit zien de partijen als een belangrijke impuls om de regionale economie en ecologie te versterken en daarmee de regionale economie. Door de afspraken ontstaan concrete mogelijkheden om samen met marktpartijen en gebruikers de maatregelen te realiseren. De verbeterde waterkwaliteit is goed voor de landbouw, natuur, recreatie en toerisme, schelpdierteelt en de kwaliteit van de leefomgeving.

Financiering en planuitwerking

Het Programma Ontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer wordt in verschillende fasen voorbereid. Elke fase wordt afgerond met een gezamenlijk besluit over de voortzetting van het programma. Door deze stapsgewijze werkwijze blijven risico's beperkt. Met de ondertekening start de voorbereidingsfase: in deze fase moet de bekostiging van het programma rond komen en wordt een private partij geselecteerd die de planuitwerking (en in een latere fase de uitvoering) ter hand neemt. Ook voor de nodige zoetwatermaatregelen moeten samenwerkingsovereenkomsten worden gesloten. De regionale partijen werken deze afspraken verder uit.

Waddengebied

Veiligheid dijken snel versterken, maar mét oog voor andere functies

De zeedijk in de provincie Groningen tussen de Eemshaven en Delfzijl voldoet niet meer aan de veiligheidsnorm. Aardbevingen en bodemdaling zorgen in het gebied bovendien voor extra maatschappelijke en bestuurlijke druk om de dijk snel te versterken. Het waterschap Noorderzijlvest gaat daarom de komende tijd aan de slag om een strook van twaalf kilometer verbeteren en 'aardbeving-proof' maken. Drie nieuwe dijkconcepten worden hierbij in de praktijk gebracht.

"Bij extreme weersomstandigheden is het een gebied met risico's," zegt waterschapsbestuurder Johannes Lindenbergh. "Een sterke noordwestenwind kan het zeewater in de Dollard enorm opstuwen. Mocht de zeedijk tussen de Eemshaven en Delfzijl doorbreken, dan staat een groot deel van de provincie Groningen blank. Het is dus onze opgave ervoor te zorgen dat de dijk weer aan de veiligheidsnormen voldoet."

Gezamenlijk en ambitieus

Het dijkversterkingsproject staat hoog op de prioriteitenlijst van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Binnen drie maanden tekenden de bestuurders van de provincie Groningen, waterschap

Noorderzijlvest, het Rijk, de gemeenten Delfzijl en Eemsmond en natuurorganisaties een gezamenlijke intentieverklaring. Lindenbergh: "Het enthousiasme bij de ondertekenaars is groot om parallel aan de dijkverbetering, kansen voor natuur, economie, recreatie te benutten." Het waterschap hanteert een ambitieuze planning. Alle partijen hebben daar belang bij en zijn daarom bereid het hoge tempo te volgen. De verkennende fase is in ruim een half jaar doorlopen. De planvoorbereiding en contractvorming worden in 2015 verder uitgewerkt. In 2016 gaat de schop in de grond.

Ontwerpproces

Het werken aan het versterken van de zeedijken is een buitengewoon innovatief project. Naast het toepassen van nieuwe dijkconcepten en de snelheid van het proces, wordt in het ontwerpproces ook geanticipeerd op het nieuwe Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI normen 2017). De ervaring daarmee is beperkt. Daarbij komt nog de onbekendheid met de gevolgen van aardbevingen. Een ontwerpteam samengesteld uit ingenieurs, buigt zich over diverse ontwerpvarianten, waar bij 'verweking' van de ondergrond door aardbevingen in samenwerking met buitenlandse experts opgepakt wordt.

Innovatieve dijkconcepten

Vanuit het Deltaprogramma en de voorkeursstrategie van het Deltaprogramma Waddengebied heeft de provincie Groningen voor dit traject onderzoek gedaan naar twee nieuwe dijkconcepten. Het eerste concept - de 'rijke dijk' is een dijk waarop aan de waterkant de natuur beter gedijt. Met poeltjes vol krabbetjes, kreeftjes en garnalen is het straks leuk om bij de dijk te kijken naar deze nieuwe natuur, die de biodiversiteit van het gebied vergroot. Een tweede nieuw dijkconcept is de 'dubbele dijk'. Het waterschap en de provincie doen hier samen onderzoek naar waterveiligheidsaspecten van de tweede dijk. In een pilot wordt binnendijks een zone van



De Eems en de Eemshaven. De zeedijken tussen Eemshaven en Delfzijl voldoen niet aan de nieuwe veiligheidsnormen. Waterschappen, gemeenten, provincies, Rijk en natuurorganisaties gaan gezamenlijk aan de slag om de dijken op korte termijn te versterken, maar met oog voor natuur, economie en recreatiemogelijkheden.

ongeveer vijftig hectare voor vijftientig jaar ingericht. Betrokken partijen willen zo ervaring opdoen met aquacultuur, innovatieve landbouw en slibwinning uit de Eems-Dollard. Buitendijks is ruimte voor natuurversterking als verzachtende maatregel voor de industriële ontwikkeling in de Eemshaven.

Bij Delfzijl-Noord is ruimte voor een derde nieuw dijkconcept, namelijk een aantrekkelijker 'multifunctionele' dijk, om op te wandelen en fietsen. Met een multifunctioneel ontwerp wordt deze dijk ingepast in de bebouwde omgeving. Daarnaast wordt via het project Marconi de verbinding tussen het oude centrum van Delfzijl met een brug naar een stadsstrand hersteld. Hiervoor wordt de dijk naar binnen omgelegd en het bestaande strand flink uitgebreid. Ook dit ontwerp maakt integraal deel uit van de planvoorbereiding.

Dat de nieuwe dijkconcepten met grote snelheid opgepakt worden en daadwerkelijk in de praktijk gebracht worden, heeft te maken met de urgentie die leeft om de dijk aardbevingsbestendig te maken, maar zeker ook met de bestuurlijke samenwerking rond het project Marconi die de aanpak ervan bespoedigt.

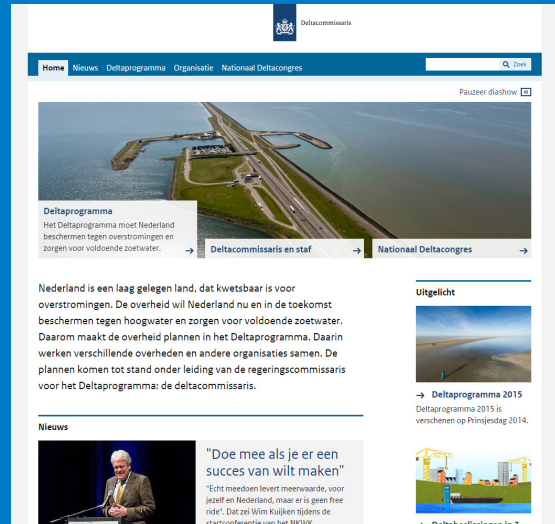


De 'dubbele dijk' laat het binnendijkse gebied zien tussen de twee dijken. Het bovenste deel (tot de versmalling) is voor aquacultuur en innovatieve landbouw en het onderste deel voor slibwinning.

Website deltacommissaris vernieuwd

De website van de deltagcommissaris – dé plek waar u alle (achtergrond)informatie over het Deltaprogramma kunt vinden – is vernieuwd. De mogelijkheden om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen zijn vergroot en informatie is beter vindbaar. Ook is de site voorzien van meer beeldmateriaal.

Ga het zien op www.deltacommissaris.nl.



verder met ons water

Agenda

Belangrijke data Deltaprogramma

2015

28 Mei	Stuurgroep Deltaprogramma
1 Juli	Nationaal Bestuurlijk Overleg Deltaprogramma (gecombineerd met de Stuurgroep Water)
5 November	Nationaal Deltacongres
3 December	Stuurgroep Deltaprogramma

Dit is DeltaNieuws, de nieuwsbrief van het Deltaprogramma. Met DeltaNieuws kunt u de ontwikkelingen van het Deltaprogramma volgen.

Deltaprogramma

Doel van het Deltaprogramma is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstututen.

Reageren?

DeltaNieuws verschijnt vier keer per jaar. Wilt u reageren of zich afmelden als abonnee? Mail naar nieuwsbrief@deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van het Deltaprogramma

Postbus 90653 | 2509 LR Den Haag

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma of www.deltacommissaris.nl

Mei 2015

Foto voorpagina: De Vlaardingervaart tussen Vlaardingen en Schipluiden.

Foto: Bart van Vliet